

Акт

лісопатологічного обстеження лісового насадження Шацького національного природного парку Державного агентства лісових ресурсів України, які потребують проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

10.06.2021р.

с. Світязь

Нами, начальником відділу регулювання природокористування, погоджувальної діяльності та моніторингу довкілля управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА Грицай О.О., начальником відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» Доманчук О.І., в присутності першого заступника директора із збереження та відтворення природних екосистем Забощука С.В., провідного інженера ОЗЛ Потішука О.В., лісничого Мельниківського лісництва Ковальчука М.С., лісничого Пульмівського лісництва Прасюка М.М., лісничого Світязького лісництва Найдю В.В., було проведено 09 – 10.06.2021р. лісопатологічне обстеження насаджень, щодо призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану лісів, а саме санітарних рубок вибіркового на загальній площі 159,6 га.

Таксаційний опис ділянок по Шацькому НПП, представлених для обстеження, згідно базового лісовпорядкування 2017 року

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	Площа підвиділу, гектарів		Коротка таксаційна характеристика насадження відповідно до матеріалів лісовпорядкування					Категорія захисності
					загальна	у тому числі площа, можлива для експлуатації	склад	вік, років	повнота	бонітет	запас деревостану куб.м на 1 га	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	14	15
Світязьке	1	19	3,7	-	3,7	3,7	10Влч(89)+Бп+Влч	93	0,5	3	180	зона рег.рекреа
Світязьке	11	3	7,0	-	7,0	7,0	10Сз	98	0,7	2	340	зона рег.рекреа
Світязьке	11	13	1,9	-	1,9	1,9	10Сз+Бп	53	0,85	2	250	зона рег.рекреа
Світязьке	13	7	21,0	1	12,0	12,0	10Сз	93	0,8	2	420	зона рег.рекреа
Світязьке	20	27	5,5	-	5,5	5,5	10Сз+Бп	67	0,9	1	410	зона рег.рекреа
Світязьке	23	12	5,6	-	5,6	5,6	10Сзк+Бп	59	0,9	2	280	зона рег.рекреа
Світязьке	25	14	0,7	-	0,7	0,7	10Сз	158	0,5	3	210	господарська зона
Світязьке	26	14	8,4	-	8,4	8,4	10Сз	93	0,8	2	430	господарська зона
Світязьке	26	20	1,0	-	1,0	1,0	10Сз	103	0,6	2	340	господарська зона
Світязьке	26	23	2,8	-	2,8	2,8	10Сз	98	0,8	2	430	господарська зона
Світязьке	27	9	0,2	-	0,2	0,2	10Сз+Бп	123	0,5	2	210	господарська зона

Світязьке	31	31	8,0	-	8,0	8,0	10Сз+Дз+Бп	54	0,7	1	260	господарська зона
Світязьке	33	52	2,3	-	2,3	2,3	10Сз+Дз	83	0,8	1	450	господарська зона
Світязьке	33	68	1,5	-	1,5	1,5	9Сз1Бп	138	0,6	3	230	господарська зона
Світязьке	39	21	2,5	-	2,5	2,5	9Сз(124)1Сз(40)	128	0,5	3	210	зона рег. рекреац.
Світязьке	47	24	0,9	-	0,9	0,9	10Сз+Бп	48	0,6	3	120	господарська зона
Світязьке	49	1	1	-	1	1	10Сз	63	0,85	1	360	зона рег. рекреац.
Світязьке	49	5	6,5	-	6,5	6,5	10Сзк	63	0,9	1	380	зона рег. рекреац.
Всього по л-ву:					71,5	71,5						
Пульмівське	11	9	16,3	1	6,3	6,3	10Сз+Бп+Влч	94	0,7	2	380	зона рег. рекреац.
Пульмівське	17	12	2,4	-	2,4	2,4	10Сз(54)+Сз(80)	58	0,7	1	280	зона рег. рекреац.
Пульмівське	17	18	14,0	1	7,2	7,2	8Сз(74)2Сз(54)+Дз	78	0,75	1	340	зона рег. рекреац.
Пульмівське	19	23	10,0	1	2,4	2,4	7Сз(69)2Сз(49)1Бп	73	0,65	2	250	зона рег. рекреац.
Пульмівське	20	1	1,1	-	1,1	1,1	10Сз	52	0,7	3	170	зона рег. рекреац.
Пульмівське	20	2	8,0	1	3	3	10Сз	78	0,65	2	280	зона рег. рекреац.
Пульмівське	20	3	6,1	1	3	3	10Сз	59	0,7	2	240	зона рег. рекреац.
Пульмівське	20	24	2,2	-	2,2	2,2	10Сз+Бп	59	0,7	1	300	зона рег. рекреац.
Пульмівське	22	27	0,7	-	0,7	0,7	10Сз	59	0,8	2	280	зона рег. рекреац.
Пульмівське	22	28	1,7	-	1,7	1,7	9Ос1Влч+Бп+Сз	58	0,7	1	300	зона рег. рекреац.
Пульмівське	23	4	2,6	1	0,9	0,9	10Сз	66	0,75	2	220	зона рег. рекреац.
Пульмівське	23	12	6,3	1	3	3	7Сз(74)3Сз(59)+Бп	78	0,75	4	170	зона рег. рекреац.
Пульмівське	23	13	2,7	-	2,7	2,7	9Сз1Бп	50	0,7	2	160	зона рег. рекреац.
Пульмівське	23	14	2,9	-	2,9	2,9	9Сз(56)1Сз(30)	60	0,75	3	180	зона рег. рекреац.
Пульмівське	25	10	7,4	1	1	1	10Сз	78	0,7	1	380	зона рег. рекреац.
Пульмівське	25	31	8,0	1	2,2	2,2	10Сз	68	0,7	2	280	зона рег. рекреац.
Пульмівське	25	32	1,7	-	1,7	1,7	10Сз+Бп	88	0,5	3	170	зона рег. рекреац.
Пульмівське	26	16	34,0	1	2	2	10Сз	62	0,85	2	300	зона рег. рекреац.
Пульмівське	29	17	5,0	1	2	2	8Сз2Дз+Бп	57	0,75	1	260	зона рег. рекреац.
Пульмівське	48	2	2,5	1	1	1	9Влч1Сз	19	0,5	2	30	зона рег. рекреац.
Всього по л-ву:					49,4	49,4						
Мельниківське	10	18	6,8	1	3,0	3,0	8Сз1Бп1Влч	64	0,85	2	280	зона рег. рекреац.
Мельниківське	36	22	5,3	-	5,3	5,3	9Сз1Бп+Дз+Ос	79	0,8	2	300	зона рег. рекреац.
Мельниківське	37	33	15,5	-	15,5	15,5	9Сз1Бп+Дз+Ос	79	0,6	2	230	зона рег. рекреац.
Мельниківське	44	26	2,3	-	2,3	2,3	10Сз+Бп	34	0,7	2	120	зона рег. рекреац.
Мельниківське	44	30	3,7	-	3,7	3,7	9Сзк1Бп+Влч	64	0,7	1	280	зона рег. рекреац.
Мельниківське	52	17	8,9	-	8,9	8,9	9Сзк1Бп+Влч	64	0,75	1	300	зона рег. рекреац.
Всього СРВ:					38,7	38,7						
Разом по НПП:					159,6	159,6						

Шацький національний природний парк створено (оголошено) за постановою Ради Міністрів УРСР від 28 грудня 1983 р. № 533 та наказом Міністерства лісового господарства України від 16.03.1984р. №64. В 1999р. згідно з Указом Президента України від 16.08.1999р. №992/99 територія Шацького НПП була розширена.

Згідно Проекту «В зонах рекреаційних та господарській практично всю сухостійну деревину практикується вилучати шляхом проведення санітарних рубок вибіркових».

При обстеженні лісових насаджень видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України, не виявлено. Помешкань, гніздування, шляхи міграції видів тварин, занесених до Червоної книги України, не виявлено.

В результаті обстеження встановлено:

Причини послаблення в усіх обстежених кварталах Шацького НПП зумовлені незадовільним загальним санітарним станом насаджень на момент обстеження, яке відбувається в результаті впливу комплексу несприятливих факторів абіотичного і біотичного характеру, який включає в себе: погодні та ґрунтово-кліматичні чинники, осередки шкідників і хвороб лісу (надзвичайна ситуація минулих років, викликана всиханням соснових насаджень по причині враження короїдами) та антропогенні (високе рекреаційне навантаження; несвоєчасне та не в повному обсязі проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів, рубок догляду).

В обстежених насадженнях сосни звичайної зони регульованої рекреації Шацького НПП у Світязькому лісництві – 23/12; в Мельниківському – 44/30, 52/17 діють осередки кореневої губки, які обліковуються по Шацьке НПП (Світязьке – 23/12 та Мельниківське – 44/30, 52/17). На інтенсивність розвитку цієї хвороби (коренева губка) великий вплив мають умови вологості. Після посушливих років (2016 – 2019) спостерігається зниження приросту рослин та активізація осередків кореневої губки. Характерна ознака - це відмерлі, всихаючі дерева з діаметром, близьким до середнього; групове та куртинне всихання; галявини, що оточені дуже ослабленими (хворими), всихаючими деревами з ажурними кронами, короткими пагонами з блідо-зеленою хвоєю у вигляді пучків, деревами V – VI категорій санітарного стану, окореною нижньою частиною стовбура. З такими ознаками вражені насадження в Пульмівському лісництві 23/13, вірогідно, теж кореневою губкою.

В результаті враження кореневими гнилями, деревостани втратили свою механічну стійкість, а звідси і вітровальні та підірвані дерева. При обстеженні спостерігались коренева і комлева гнилі кореневої губки: строката, корозійна, ядрова. Гриб дуже поширений і шкідливий.

В хвойних ділянках господарської зони (Світязьке – 25/14, 26/14, 26/20, 26/23, 27/9, 31/31, 33/52, 33/68, 47/24) та інших соснових насадженнях по Світязькому, Пульмівському та Мельниківському лісництвах, які відносяться до зони регульованої рекреації, відібрані в санітарну рубку вибіркочку відмираючі дерева, на яких глиця жовтувато – зелена та дерева V – VI категорій санітарного стану: з червоною глицею (поодинокі дерева) або відсутньою, які інтенсивно відпрацьовані стовбуровими шкідниками, а саме короїдами, вусачами, про що свідчать сліди характерних для них ходів.

Слід відмітити, на ділянках господарської зони Світязького лісництва (25/14, 26/14, 26/20, 26/23, 27/9, 33/52, 33/68) відібрані в СРВ дерева, вражені дереворуйнівними грибами, а саме сосною губкою з виходом плодових тіл по стовбурах на різній висоті, яка викликає червоно – буру корозійну гниль. Гниль в стовбурі має форму циліндра, що закінчується виступами різної довжини. Протяжність гнилі становить 5-7 м. Поки на ураженому дереві не з'являються плодові тіла, воно зовні не відрізняється від здорового.

Також спостерігається наявність на стовбурах «тютюнових» сучків і потовщень, що свідчить про розвиток гриба в середині дерева. Це грибковий патоген, що викликає захворювання дерев, яке зазвичай називають червона кільцева гниль або біла плямочка, яка являється серцевинною.

В соснових насадженнях, де присутні в суміші листяні породи, і господарської, і зони регульованої рекреації, відібрані в СРВ дерева берези, осики, вільхи, рідше дуба: відмираючі з відсутнім приростом дерева, з нахилом стовбурів більше, ніж 30 градусів від вертикальної осі, з підірваною кореневою системою, з дугоподібними зігнутими стовбурами та суховерхі, відпрацьовані стовбуровими шкідниками (златками, вусачами, лубоїдами).

Також у листяних насадженнях зони регульованої рекреації:

в Світязькому лісництві ділянка в 1/19 з головною породою вільха чорна, яка розташована вздовж житлового масиву з однієї сторони та вздовж озера з іншої, відібрані в рубку небезпечні дерева з нахилом на лінію електропередач, з дугоподібно вигнутими стовбурами, дерева V – VI категорій санітарного стану вільхи осики, берези та дерева із заселенням крони омелою понад 50 відсотків;

у Пульмівському лісництві - 22/28 з головною породою осика, наявні дерева осики, берези, вільхи та поодинокі дуб, які підлягають СРВ: відмираючі суховершинні, з дугоподібно вигнутими стовбурами та V – VI категорій санітарного стану.

На ділянках санітарних вибіркових рубок необхідно залишати дерева, які виконують важливі біоценотичні функції :

в кварталі/виділі 39/21(зона регульованої рекреації) в насадженнях сосни звичайної Світязького лісництва – старе дуплясте під номером 2, яке взяте в перелік;

в кварталі/виділі 25/14 (господарча зона) в насадженнях сосни звичайної Світязького лісництва – стремп берези діаметром 52см, яке не взяте в перелік;

в Пульмівському лісництві 22/28 (зона регульованої рекреації) в листяному насадженні залишили дерева берези з дуплами та осики, вивернуте з кореневою системою, які не взяті в перелік.

Характер всихання оглянутих насаджень поодинокий та груповий, темп поступовий та різкий.

Згідно матеріалів відведення, вибираємий запас деревини складає від 2 до 15% запасу з 1 гектару.

Пошкоджені насадження є небезпечними об'єктами для заселення та розповсюдження осередків вторинних шкідників літньої фенологічної групи та хвороб лісу в суміжних насадженнях. Довготривале знаходження насаджень в такому незадовільному санітарному стані призведе до виникнення масових осередків вторинних шкідників.

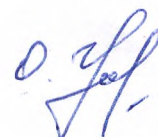
В насадженнях, що втратили біологічну стійкість, проводити заходи з поліпшення санітарного стану до повноти не нижче встановленого показника (0,3 - 0,4) та дотримуватись п.26 «Санітарних правил в лісах України», залишаючи дерева, які виконують важливі біоценотичні функції.

Висновок :

1. Виходячи із фактичного фізіологічного стану насадження, після лісопатологічного обстеження ділянок, згідно із нормами Закону України «Про природно – заповідний фонд України» в межах природно – заповідного фонду Шацького НПП допускається здійснення санітарних заходів, що націлені на запобігання змінам природних комплексів і не порушують режиму заповідного фонду, тому в обстежених ділянках доцільно провести відповідні заходи з поліпшення санітарного стану лісів.
2. В насадженнях, що втратили біологічну стійкість, з метою недопущення розмноження та розповсюдження стовбурових шкідників та хвороб лісу, провести санітарно – оздоровчі заходи із застосуванням ефективних заходів та технологій в максимально стислі терміни, враховуючи стан насаджень та особливості розвитку шкідників, а саме **санітарну рубку вибірково на загальній площі 159,6 га.**
3. При проведенні заходів з поліпшення санітарного стану лісів в об'єктах ПЗФ виконувати вимоги Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою КМУ від 27.07.1995р. №555, в редакції постанови КМУ від 26.10.2016р. № 756.
4. Вивезення деревини, порубкових залишків з насаджень здійснювати одночасно з її заготівлею.

Підписи:

Начальник відділу регулювання
природокористування, погоджувальної
діяльності та моніторингу довкілля управління
екології та природних ресурсів Волинської ОДА

О.О. Грицай

Начальник відділу діагностики
ДСЛП «Херсонлісозахист»

О.І. Доманчук

